

LATURA SUBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII DE OMOR INTENȚIONAT ÎN DREPTUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA: ANALIZA INTENȚIEI ȘI A GRADULUI DE VINOVĂȚIE AL AUTORULUI

Conf. univ. Andrei Nastas

Abstract: *The subjective aspect of the crime of murder consists in the presentation of the perpetrator's inner mental processes in relation to the crime. This includes elements such as guilt, motive and purpose of the offense. Guilt reflects a person's mental attitude towards the crime and its consequences. Intent is an important criterion for delimiting the forms of guilt, and can be direct or indirect. Emotions can influence deviant behavior and sometimes even become the reason for a crime. The degree of culpability reflects the offender's altered value orientation and is essential for the correct characterization of the crime. Murder can be committed with both direct and indirect or possible intent, and identifying the form of culpability is crucial to the just application of the punishment. The motive and purpose of the crime also influence the degree of social dangerousness and can be considered aggravating circumstances.*

When deciding the issue of the content of the offender's intent, it is necessary to consider all the circumstances of the crime, in particular, the behavior of the offender and the victim, their relationship, the causes of the interruption of the criminal actions by the offender, the methods and means of committing the murder, the nature of the injuries, for example, to the vital organs.

Keywords: *The subjective side, guilt, intent, emotions, degree of guilt, motive and purpose*

INTRODUCERE

Latura subiectivă, un element al componenței de infracțiune, care oferă o prezentare a proceselor psihice interioare, ce au loc în conștiința și voința persoanei care comite infracțiunea, în acest context, latura subiectivă a omorului este formată din semnele care caracterizează atitudinea psihică a făptuitorului față de faptele sale și consecința survenită – moartea persoanei. Această atitudine este reflectată în diverse momente intelectuale, voliționale și emoționale, care devin evidente la examinarea faptei concrete. Ca criteriu principal la delimitarea infracțiunilor după latura subiectivă ne servește forma de vinovăție – intenție ori imprudență. Ca elemente ale laturii subiective pot servi motivul și scopul infracțiunii.

Omorul se săvârșește cu **intenția** de a suprima viața unei persoane adică, fie cu **intenție directă**, atunci când făptuitorul a prevăzut rezultatul acțiunii sale (moartea victimei) și a urmărit producerea acestuia, fie cu intenție indirectă când făptuitorul

a prevăzut rezultatul acțiunii sale și fără a îl urmări, a acceptat totuși posibilitatea survenirii acestuia¹.

Elementele care caracterizează **latura subiectivă** a infracțiunii sunt **vinovăția, scopul și motivul infracțiunii**.

Vinovăția prezintă atitudinea psihică a persoanei față de fapta socialmente periculoasă comisă de ea, prevăzută de legea penală, și față de consecințele ei². Persoana poate fi recunoscută vinovată în comiterea faptei socialmente periculoase dacă ea este responsabilă, adică aptă să-și dea seama de caracterul acțiunilor (inacțiunilor) sale și dacă poate să le dirijeze. Elementele constitutive ale atitudinii psihice sunt conștiința și voința, care în totalitatea lor formează conținutul vinovăției. Așadar, vinovăția se caracterizează prin două componente: intelectuală și volitivă.

Legiutorul nu include emoțiile la definirea **formelor de vinovăție**, deși ele intră în conținutul atitudinii psihice (vinovăției). Emoțiile (senzațiile, afectele) se manifestă sub formă de reacții provocate de împrejurările neașteptate, formând așa-numita stare emoțională. Emoțiile reprezintă reflecția psihică care se consideră a fi atitudine, trăire părtinitoare a anumitor fenomene sau situații.

Deseori în comportamentul deviant *emoțiile pot juca rolul motivului* (spre exemplu, ura, frica, dorința de a se răzbuna etc.), ele servind drept cadru pentru **procesele intelective și volitive**. Afectele se consideră a fi **stări emoționale puternice**, de durată relativ scurtă, legate cu **schimbarea bruscă** a împrejurărilor de viață importante pentru subiect, care pot provoca infracțiunea³.

Gradul de vinovăție se consideră a fi caracteristica cantitativă a esenței sociale a vinovăției, care poate fi definită ca ansamblu de formă și de conținut al vinovăției, ținându-se seama de toate particularitățile atitudinii psihice a persoanei față de împrejurările obiective ale infracțiunii și față de **cauzele subiective, psihologice**. Gradul de vinovăție a persoanei concrete în comiterea infracțiunii anumite se consideră a fi expresie directă a alterării orientării valorice a făptuitorului⁴.

Indentificarea formei de vinovăție la comiterea omorului are o importanță esențială pentru calificarea corectă a infracțiunii, deoarece legea stabilește o deosebire esențială în ceea ce privește răspunderea și pedeapsa penală pentru omorul intenționat pe de o parte, și omorul din imprudență, pe de altă parte⁵.

¹ Drept penal român, partea specială, Tudorel Toader, suport de curs 2012-2013, p. 6.

² Nastas A., Cernomoret Ș. Criminologie: Tratat. București: ProUniversitaria, 2024. 346 p. ISBN 978-606-26-1562-8.

³ Комментарий к Уголовному Кодексу Российской Федерации / Под редакцией Ю.И. Скуратова, В.М. Лебедева. Издание 2-е, дополненное и измененное. - Москва: Норма•Инфра-М, 1996. - 36 с.

⁴ Российское уголовное право. Часть Общая: Учебник / Под редакцией д.ю.н., проф. В.Н. Кудрявцева и д.ю.н., проф. А.В. Наумова. - Москва: Спарк, 1997. - 48 с.

⁵ S.Brînză, Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității, Chișinău, 1999, p. 20.

Principiul răspunderii numai pentru faptele, săvârșite cu vinovăție, întotdeauna era caracteristic dreptului penal. Răspunderii și pedepsei penale poate fi supusă numai persoana care a săvârșit cu vinovăție fapta socialmente periculoasă prevăzută de lege, adică cu intenție directă și indirectă cât și prin imprudență⁶.

De cele mai multe ori, omorul se săvârșește cu intenție directă, însă practica judiciară oferă multe exemple de săvârșire a infracțiunii și cu intenție indirectă. Legislația în vigoare prevede că omorul poate fi săvârșit atât cu intenție directă cât și cu intenție indirectă (hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 9 din 15.11.1993, pct. 3)⁷.

Apare întrebarea când suntem în prezența intenției directe și când în prezența intenției indirecte?

Atât în literatura de specialitate, cât și în practica judiciară, s-a arătat că *poziția psihică a făptuitorului trebuie stabilită în fiecare caz, în raport cu împrejurările concrete și îndeosebi în raport cu instrumentul folosit de făptuitor* (instrument apt sau nu de a produce moartea), cu regiunea corpului lovită (o zonă vitală sau nu), cu numărul și intensitatea loviturilor (o simplă lovitură sau mai multe lovituri, aplicate cu mare intensitate), raporturile dintre infractor și victimă, anterioare săvârșirii faptei (raporturi de dușmănie sau raporturi de prietenie), atitudinea infractorului după săvârșirea faptei (a încercat să dea un prim ajutor victimei sau a lăsat-o în starea în care a adus-o)⁸. De asemenea, s-a subliniat că este necesară luarea în considerare a tuturor acestor împrejurări și nu numai a unora, deoarece, chiar dacă unele împrejurări par concludente, privite în mod izolat, pot duce totuși la o încadrare juridică greșită a faptei.

Omorul este atribuit la categoria infracțiunilor care pot fi manifestate doar prin vinovăție intenționată (intenție directă ori indirectă), în afară de lipsirea de viață din imprudență. Adică, vinovatul își dă seama de faptul că atentează la viața altei persoane, prevede inevitabilitatea sau posibilitatea reală de survenire a morții victimei și dorește survenirea ei (intenție directă) sau o admite în mod conștient (intenție indirectă sau eventuală).

În cazul omorului la comandă putem vorbi doar despre prezența unei intenții directe⁹. Deosebit de importantă pentru caracterizarea poziției subiective a făptuitorului față de rezultat sunt și împrejurările în care s-a produs *actul de violență* și care, indiferent de materialitatea actului, pot să confirme sau să infirme intenția de ucidere. Este greșit să se considere că orice vătămare produsă într-o zonă vitală a corpului, chiar dacă a necesitat un număr mare de îngrijiri medicale, trebuie neapărat să fie încadrată ca *tentativă de omor*, fără a se ține seama de împrejurările

⁶ Парог А.И. Квалификация преступления по субъективным признакам. – Санкт Петербург: Юридический Центр Пресс, 2002. с. 261.

⁷ Culegeri de hotărâri ale Plenului Curții supreme de Justiție a RM, Chișinău 2002, p. 305

⁸ V. Dobrinioiu, N. Gonea, Cauze penale comentate. Partea specială, Ed. M.I., 1987, p. 93.

⁹ Nistoreanu Gheorghe, Boroi Alexandru, *op.cit.*, p. 67.

concrete în care s-a consumat fapta, modul derulării acțiunii și de asemenea, de datele care caracterizează persoana făptuitorului¹⁰.

În ipoteza ideii consemnate nu suntem de acord cu autorul rus *N.I. Zagorodnicov*, care precizează că latura subiectivă a omorului se caracterizează prin intenție și imprudență. Legea, precizează autorul, determină răspunderea penală pentru omorul intenționat și din imprudență, considerând-o pe cea din imprudență ca fiind mai puțin periculoasă. Intenția, element subiectiv caracteristic infracțiunii de omor, se deosebește pe aceasta nu numai de lipsirea de viață din imprudență, ci și de vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei, care a cauzat decesul victimei¹¹.

La soluționarea problemei legate de conținutul intenției vinovatului, vor fi luate în vedere cumulul tuturor circumstanțelor infracțiunii săvârșite, în particular comportamentul vinovatului și al victimei, relațiile între acestea, cauzele întreruperii acțiunilor infracționale de către vinovat, metodele și mijloacele de comitere a omorului, caracterul rănilor, spre exemplu aflat în zona organelor vitale importante etc.

În general, intenția de a ucide rezultă din modul în care a fost săvârșită fapta. Astfel, folosirea unor instrumente apte să producă moartea victimei, aplicarea de lovituri cu instrumente de acest fel în regiuni vitale ale corpului, aplicarea de lovituri la întâmplare cu corpuri tăioase sau contondente etc. sunt considerate ca probe neîndoielnice ale intenției de a ucide. Când intenția nu rezultă în mod evident din activitatea făptuitorului, pentru existența ei trebuie să se stabilească în ce măsură acesta a prevăzut și a urmărit producerea morții sau cel puțin a acceptat acest rezultat. În acest scop, trebuie cunoscute și avute în vedere toate împrejurările concrete ale cauzei¹².

Autorul rus *Borodulin A.* subliniază că formele de vinovăție se apreciază pe baza evoluării circumstanțelor obiective, care sunt sau nu semne ale componenței de infracțiune. La soluționarea problemei despre conținutul intenției vinovatului este necesară analiza cumulului de circumstanțe care caracterizează infracțiunea, în particular, comportamentul făptuitorului și al victimei anterior săvârșirii infracțiunii, raporturile existente între aceștia. Deci, de pe poziția constatării intenției vinovatului la cauzarea morții persoanei este necesar a supune analizei:

- metodele și mijloacele de influență asupra organismului victimei;
- cantitatea și caracterul leziunilor sau altor lovituri;
- localizarea acestora;
- cauzele întreruperii acțiunilor infracționale de către vinovat ¹³;
- comportamentul anterior al vinovatului și al victimei, legătura dintre ei.

¹⁰ Boroș Alexandru, Aspecte teoretice și practice privind infracțiunile de omor și lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte, București, Serviciul Editorial al Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” a Ministerului de Interne, 1995, p. 96.

¹¹ Bulai C., Filipaș A., Mitache C., *op.cit.*, p.286.

¹² Ibidem, p. 286.

¹³ Boroș Alexandru, *Drept penal. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2006.

La încadrarea omorului trebuie stabilită nu numai vinovăția intenționată, dar și forma concretă a intenției. Doar constatarea intenției directe ori indirecte oferă temei de a înainta concluzia că omorul într-adevăr a fost comis, deoarece în afara unei forme concrete de vinovăție fapta nu poate fi recunoscută drept infracțiune.

Delimitarea intenției directe de cea indirectă are importanță pentru individualizarea răspunderii penale, iar în anumite cazuri pentru delimitarea omorului de alte infracțiuni. Aceasta se referă, spre exemplu, la calificarea tentativei de omor. Prezența intenției indirecte exclude o asemenea calificare, infracțiunea urmând a fi încadrată în baza consecințelor de fapt survenite. De asemenea, în conținutul normei de incriminare se face distincție între o intenție spontană și alta subită. În ceea ce vizează omorul simplu trebuie concretizat faptul că este posibilă doar prezența unei intenții spontane (subite). În cazul omorului la comandă vorbim despre o intenție premeditată¹⁴.

Stabilirea intenției de a ucide are o importanță deosebită dacă este unicul criteriu de deosebire a infracțiunii de omor de ucidere din culpă sau loviri sau vătămări cauzatoare de moarte precum și de violul urmat de moartea victimei. Acestea din urmă se caracterizează din punct de vedere subiectiv prin praeterintenție. Problema se pune mai ales când fapta e săvârșită cu intenție indirectă. Spre exemplu, când în cazul violului, dacă actele violente săvârșite împotriva victimei sunt de o asemenea natură încât ele singure sau în unire cu alte împrejurări dovedesc că infractorul a urmărit nu numai violul, ci și-a reprezentat și moartea victimei și a acceptat-o, rezultat producându-se, se face aplicarea concursului dintre infracțiunea de omor și infracțiunea de viol în formă simplă.

În cazul lovirilor sau vătămărilor cauzatoare de moarte, făptuitorul acționează cu intenția de a lovi sau vătăma, fiind însă întotdeauna în culpă cu privire la producerea morții victimei. Când infracțiunea de omor a rămas în faza tentativei, se pune problema deosebirii omorului de infracțiunea de vătămare corporală sau vătămare corporală gravă, la care intenția este de a pricinui dureri fizice și nu moartea.

Există intenție de ucidere și, deci, infracțiune de omor în cazul erorii asupra identității persoanei, deoarece o astfel de eroare nu poartă asupra unei împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei. Aceeași soluție este în general admisă și în cazul devierii din eroare a loviturii de la persoana pe care făptuitorul intenționează să o ucidă, asupra alteia, deoarece legea apără viața oricărei persoane.

Existența anumitor particularități ale laturii subiective a infracțiunilor contra vieții persoanei obligă la examinarea semnelor individuale pentru fiecare tip de infracțiune. Constatarea semnelor laturii subiective și a vinovăției are o importanță deosebită, mai întâi de toate, pentru calificarea infracțiunii de omor. Studiarea practicii judiciare ne demonstrează că analiza laturii subiective la calificarea omorurilor reprezintă dificultăți. Imprecizia în concluziile deduse din aceste analize nu rareori

¹⁴ Borodac A., *Manual de drept penal. Partea specială*, Chișinău, 2004, pp. 63-64.

determină anumite erori: incorect se determină orientarea intenției, lipsirea de viață din imprudență se examinează ca intenționată, se admit concluzii despre prezența intenției ori imprudenței în cauzarea morții din întâmplare, prezența raportului de cauzalitate se admite ca probă a vinovăției etc. Toate acestea subliniază importanța determinării tuturor semnelor laturii subiective a omorului¹⁵.

Dominați de exigențele încadrării juridice corecte a faptelor, s-ar putea reproșa acestei practici faptul că, nestrăduindu-se în fiecare cauză să stabilească modalitatea intenției cu care s-a săvârșit omorul, instanța competentă nu are posibilitatea să valorifice aceste deosebiri în justa individualizare a răspunderii penale¹⁶.

Ar fi greu de admis ca, de exemplu, o faptă constând din aplicarea mai multor lovituri cu cuțitul în regiuni vitale vieții omului și cu intensitate să fie încadrată în legea penală, ca infracțiune de omor săvârșită cu intenție indirectă, iar alteori ca infracțiune de omor săvârșită cu intenție directă, deși cunoașterea activității materiale exterioare desfășurată impune diferențieri evidente în plan subiectiv.

În practica judiciară, intenția de ucidere se deduce din materialitatea actului (dolus ex re) care, în cele mai multe cazuri, relevă poziția infractorului față de rezultat.

Omorul se savârșește cu intenția de a suprima viața unei persoane, adică cu *intenție directă*, atunci când făptuitorul a prevăzut rezultatul acțiunii sale, a prevăzut urmările ei periculoase și a dorit în mod conștient survenirea morții victimei¹⁷ (de exemplu făptuitorul trage un foc de arma direct asupra persoanei pe care intenționa să o priveze de viață și ținta a fost atinsă, fiind omorâtă victima preconizată din timp).

În cazul când făptuitorul, săvârșind fapta prejudiciabilă, își dădea seama de acțiunile sau inacțiunile sale periculoase, dorește moartea unei persoane concrete, dar ca rezultat survine încetarea vieții altei persoane și vinovatul a admis aceste urmări, atunci vom fi în prezența omorului săvârșit *cu intenție indirectă* (de exemplu făptuitorul a pus otrava într-un pahar cu băutura pentru a ucide o persoană concretă, dar întâmplător băutura a fost consumată de altcineva, care a și decedat)¹⁸.

Rezultatul, constând din moartea victimei poate fi produs și ca urmare a contribuției unor procese naturale care se petrec în corpul victimei – avem în vedere transformările din organismul victimei în momentul săvârșirii faptei – pentru bătrâni, copii, femei, bolnavi, infirmi sunt suficiente acte minime de violență pentru producerea rezultatului mortal.

¹⁵ Bulai C., Filipaș A., Mitrache C., *Instituții de drept penal*. Ediția a II-a revizuită și adăugată, București, Editura Trei, 2003, p. 286.

¹⁶ http://www.usem.md/uploads//files/Note_de_curs_drept_ciclu_1/041_054_Drept_penal_Parte_speciala_I,_II.pdf.

¹⁷ M. Avram, T. Popovici, V. Cobîșteanu, Avram M., Popovici T., Cobâșneanu Vasile. *Cercetarea infracțiunilor contra persoanei*.- Chișinău: Ed. ARC, 2004.

¹⁸ T. Popovici și alții, op. cit., pp. 28-29.

Ca urmare, intenția de a ucide se relevă și din modul de a acționa al făptuitorului cunoscând starea victimei asupra căreia acționează. Astfel, inculpatul care își lovește socrul în vârstă de 75 de ani cauzându-i o hemoragie meringo-cerebrală exteriorizează intenția de a ucide, nu de cea de vătămare corporală; fapta de a lovi doar cu palma pe o fetiță de două luni, dar în mod repetat ceea ce a provocat fractura bolții craniene și moartea persoanei, constituie infracțiune de omor și nu de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte¹⁹.

Atât în literatura de specialitate, cât și în practica judiciară, s-a arătat că poziția psihică a făptuitorului trebuie stabilită în fiecare caz, în raport cu împrejurările concrete și îndeosebi în raport cu instrumentul folosit de făptuitor (instrument apt sau nu de a produce moartea), cu regiunea corpului lovită (o zonă vitală sau nu), cu numărul și intensitatea loviturilor (o simplă lovitură sau mai multe lovituri, aplicate cu mare intensitate), raporturile dintre infractor și victimă, anterioare săvârșirii faptei (raporturi de dușmănie sau raporturi de prietenie), atitudinea infractorului după săvârșirea faptei (a încercat să dea un prim ajutor victimei sau a lăsat-o în starea în care a adus-o)²⁰. De asemenea, s-a subliniat că este necesară luarea în considerare a tuturor acestor împrejurări și nu numai a unora, deoarece, chiar dacă unele împrejurări par concludente, privite în mod izolat, pot duce totuși la o încadrare juridică greșită a faptei.

Astfel, de exemplu, împrejurarea că făptuitorul a folosit un cuțit, armă aptă de a produce moartea victimei, nu este suficientă pentru determinarea intenției de a ucide, deoarece cu un astfel de instrument se poate realiza și intenția de a produce numai vătămări corporale.

Dacă acestei împrejurări i se adaugă și altele, de exemplu, lovirea victimei în zona inimii, în mod repetat și cu mare intensitate, se va reține, fără nicio dificultate că făptuitorul a acționat cu intenția de a ucide²¹.

La categoria circumstanțelor care caracterizează latura subiectivă a omorului trebuie atribuite semne precum *scopul și motivul infracțiunii*. Acestea sunt semne facultative ale laturii subiective. În cazurile în care determinarea lor este necesară, acestea pot avea importanță principală pentru calificarea infracțiunii și stabilirea pedepsei pentru vinovat. Dacă scopul și mobilul constituie uneori elemente circumstanțiale ale omorului calificat, ele nu pot în niciun caz să apere de răspundere pe făptuitor. Motivul și scopul infracțiunii, de regulă, sunt delimitate în lege și au importanță individuală la calificarea anumitor modalități normative ale omorului. În unele cazuri motivul și scopul pot coincide. Motivele și scopurile infracțiunii de omor pot fi diferite – de la tendința de a curma atentatul în cazul legitimei apărări până la răzbunare în baza motivului de gelozie sau intențiilor materiale etc. Omorul

¹⁹ Al. Boroi, op.cit., p. 73.

²⁰ V. Dobrinioiu, N., *Cauze penale comentate. Partea specială*, Ed. M.I., 1987, p. 93.

²¹ V. Papadopol, *Culegere de practică judiciară penală pe anii 1990,1991,1992*, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, 1992 și 1993.

nu este condiționat, în forma simplă, nici de săvârșirea faptei într-un anumit scop. Un anumit scop care potrivit aprecierii legiuitorului conferă un grad de pericol social mai ridicat omorului este prevăzut ca circumstanță agravantă²².

Deși *latura subiectivă a omorului nu include vreun motiv sau scop special*, totuși, aceste elemente vor fi avute în vedere la justa individualizare a pedepsei²³. În același sens, s-a apreciat că motivul²⁴ și scopul infracțiunii, chiar și atunci când nu sunt semne obligatorii ale laturii subiective, necesită să fie stabilite în fiecare caz în parte în cadrul calificării, deoarece influențează pericolozitatea socială a faptei și a făptuitorului, astfel, aparte obiectivul individualizării răspunderii și pedepsei penale.

Motivele și scopurile infracțiunii, chiar și atunci când nu sunt semne obligatorii ale laturii subiective, necesită să fie stabilite în fiecare caz în parte în cadrul calificării, deoarece influențează la gradul social periculos al faptei și a făptuitorului.

Întrucât *scopul* și *mobilitatea* influențează pericolozitatea socială a faptei și a făptuitorului, instanța de judecată va fi preocupată să le stabilească în fiecare caz, tot în vederea unei juste individualizări judiciare a pedepsei. Un anumit scop care, potrivit aprecierii legiuitorului, conferă un grad de pericol social mai ridicat, este prevăzut ca circumstanță agravantă (art. 145, lit. g-h).

Latura subiectivă a omorului nu include cerința săvârșirii faptei dintr-un anumit *motiv*. Aceasta înseamnă că infracțiunea există chiar dacă nu s-a stabilit *motivul* săvârșirii faptei. Cu toate acestea, instanța de judecată va fi preocupată să stabilească, în fiecare caz, *motivul* faptei, deoarece aceasta influențează gravitatea faptei și prin urmare, poate contribui la realizarea unei juste individualizări juridice a pedepsei.

Stabilirea **motivului** omorului este problema cheie, ea prezentând importanță atât în stabilirea faptelor și împrejurărilor cauzei, a identificării autorului, cât și în încadrarea juridică a faptei. Motivul de acțiune a persoanei vinovate de omor constituie cauza impulsivă în comiterea infracțiunii respective. Motivul caracterizează voința subiectului. Oricare acțiune conștientă se comite în baza unui motiv determinat. De aceea la soluționarea problemei vizând calificarea omorului, motivul nu poate să nu fie luat în vedere. Pentru calificarea faptei în baza normei care prevede componenta de bază a omorului, motivul infracțiunii nu are nicio importanță. Aceasta, însă, nu înseamnă că constatarea lui nu este necesară.

Pentru analiza **laturii subiective** a infracțiunii de omor prin raportare la *motivul* infracțiunii, apare problema asupra legăturii acestuia cu forma concretă a intenției. De regulă, motivul infracțiunii demonstrează prezența intenției directe. Persoana, conducându-se, de exemplu, de anumite interese materiale ori motive huliganice, își

²² Nistoreanu Gheorghe, Boroi Alexandru, *op.cit.*, p. 68.

²³ DOBRINOIU Vasile, DIMA Traian, *op. cit.*, p. 82.

²⁴ Борисов В.И., Куц В.Н. „Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации”, Харьков 1995. p. 48.

atinge un anumit scop. Însă ar fi incorectă excluderea posibilității de săvârșire a omorului din intenție indirectă în asemenea situații.

Omorul nu este condiționat în forma sa simplă nici de *săvârșirea faptei într-un anumit scop*. Chiar dacă scopul urmărit de făptuitor constă, de exemplu, în curmarea suferințelor fizice ale victimei, care suferă de o boală incurabilă, fapta va constitui infracțiune. Astfel că legislația s-a situat ferm pe poziția pedepsirii omorului, chiar în condițiile eutanasiei.

S-ar putea susține că *intenția infractorului (agentului)* trebuie să fie concretă, să se refere la un obiect individualizat după trăsături obiective, ea nu se poate referi ca categorii de obiecte.

Psihologia demonstrează că acțiunile omului sunt condiționate de anumite *motive* și sunt direcționate spre atingerea *anumitor scopuri* ²⁵.

Totodată, Gh. Nistoreanu și A. Boroi menționează că *scopul infracțiunii* este reprezentarea în plan mintal a rezultatului ce va apărea în urma săvârșirii faptei penale, rezultat urmărit de către infractor²⁶.

Motivul săvârșirii infracțiunii îl reprezintă acea forță, *imbold sau stimul* care îndeamnă făptuitorul la privarea de viață a persoanei sau la determinarea victimei la sinucidere. Motivul este caracteristic numai pentru forma intenționată de vinovăție. Pentru săvârșirea infracțiunilor indicate în Codul penal al Republicii Moldova (în continuare, CP) prevăzute la art. 145 alin. (2) și (3) sunt caracteristice două grupuri de motive:

- cele din primul grup sunt indicate în normele penale, și anume motive sadice (lit. h), alin. 3 art. 145 CP), motive de dușmănie sau ură socială, națională, rasială sau religioasă (lit. f), alin. 3 al art. 145 CP), din interese materiale (lit. b), alin. 3 al art. 145 CP).

- cele din al doilea grup de motive nu sunt fixate direct în normele penale, dar se subînțeleg, precum ar fi motivele josnice, din gelozie, răzbunare, ură, invidie etc.

Scopul infracțiunii este imaginația consecințelor dorite, spre a căror realizare tinde făptuitorul. De asemenea, scopul este prezent numai la infracțiunile săvârșite în mod intenționat.

Concomitent cu prezența scopului principal, la infracțiunile contra vieții persoanei săvârșite intenționat mai există două categorii de scopuri suplimentare, dar foarte importante.

- primul grup este expres precizat în norma penală, precum „ scopul de a ascunde o altă infracțiune sau de a înlesni săvârșirea ei” (lit. i), alin. 3 al art. 145 CP), „scopul de a preleva și/sau utiliza ori comercializa organele sau țesuturile victimei” (lit. e), alin. 3 al art. 145 CP), „la comandă” (lit. m), alin. 3 al art. 145 CP).

²⁵ Столяренко Л.Д. Основы психологии. Издание 3-е, дополненное и переработанное. Серия: Учебники и Учебные пособия. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. с. 678 .

²⁶ Nistoreanu Gh., Boroi Al. *Drept Penal. Partea Specială*. - București: ALL BECK, 2002. p. 11 .

- în al doilea grup de scopuri suplimentare pot fi incluse: debăierarea de persoană apropiată (soț, soție, rudă apropiată care deținea un secret primejdios pentru făptuitor), satisfacerea unei plăceri cu caracter sadic etc.

Starea emoțională sau poziția psihică a făptuitorului este un element obligatoriu de stabilit în fiecare caz, în raport cu împrejurările concrete și îndeosebi, în raport cu instrumentul folosit de făptuitor, cu regiunea corpului lezată (o zonă vitală sau nu), cu numărul și intensitatea loviturilor, atitudinea infractorului după săvârșirea faptei etc.²⁷.

Infracțiunea de omor există și atunci când făptuitorul își îndreaptă acțiunea asupra unei persoane pe care vrea s-o ucidă, dar, datorită unei greșite manipulări a instrumentului folosit sau altor cauze accidentale, rezultatul urmărit se produce asupra unei alte persoane²⁸.

După unii autori, eroarea asupra persoanei victimei nu are nici o influență asupra vinovăției făptuitorului și nu înlătură răspunderea sa penală (X vrea să-l ucidă pe Y, dar confundându-l cu M, îl ucide pe acesta din urmă)²⁹. Se susține că legea penală apără viața oricărei persoane, în general, astfel că eroarea asupra identității victimei nu are relevanță penală. Caracterul penal al omorului nu depinde de cunoașterea de către făptuitor a identității victimei, ceea ce interesează este ca făptuitorul să-și fi dat seama că ucide un om.

CONCLUZII

Concluzia acestui articol subliniază importanța analizei laturii subiective în calificarea și individualizarea răspunderii penale pentru infracțiunea de omor. Se subliniază că latura subiectivă include elemente precum vinovăția, scopul și motivul infracțiunii, iar determinarea acestor aspecte este esențială pentru o justă aplicare a legii și stabilirea pedepsei.

Textul evidențiază că omorul poate fi comis cu intenție directă sau indirectă, iar circumstanțele specifice fiecărui caz trebuie analizate cu atenție pentru a stabili gradul de vinovăție al făptuitorului. De asemenea, se subliniază importanța determinării intenției vinovatului în comiterea faptei, fie ea directă sau indirectă, pentru a face distincția între omor și alte infracțiuni similare, cum ar fi vătămarea corporală gravă sau violul urmat de moartea victimei.

În plus, subliniem că stabilirea motivului infracțiunii și a scopului acțiunii infractorului poate influența gradul de pericol social al faptei și, implicit, pedeapsa

²⁷ Al. Boroi, op. cit., pp. 74-75.

²⁸ Al. Boroi, Op. cit., p. 77.

²⁹ Loghin O., Toader T. *Drept penal român. Partea specială*. Ediția a III-a. – București: Ed. „Șansa”, 1999;

aplicată. Motivul și scopul pot servi drept circumstanțe agravante sau atenuante în procesul de individualizare a răspunderii penale.

În final, se reiterează importanța analizei detaliate a tuturor aspectelor legate de latura subiectivă a infracțiunii de omor pentru a asigura o justiție corectă și echitabilă în fiecare caz.

Bibliografie

- 1) Codul penal al Republicii Moldova, Cod nr. 985 din 18.04.2002.
- 2) Culegeri de hotărâi ale Plenului Curții supreme de Justiție a Republicii Moldova, Chișinău 2002.
- 3) Tudorel Toader, Drept penal român, partea specială, suport de curs 2012-2013.
- 4) Nastas A., Cernomoreț S., Criminologie. Tratat, București: ProUniversitaria, 2024, ISBN 978-606-26-1562-8.
- 5) Комментарий к Уголовному Кодексу Российской Федерации/Под редакцией Ю.И. Скуратова, В.М. Лебедева. Издание 2-е, дополненное и измененное. - Москва: Норма•Инфра-М, 1996.
- 6) Российское уголовное право. Часть Общая: Учебник/Под редакцией д.ю.н., проф. В.Н. Кудрявцева и д.ю.н., проф. А.В. Наумова. - Москва: Спарк, 1997.
- 7) S. Brînză, Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității, Chișinău, 1999.
- 8) Парог А.И. Квалификация преступления по субъективным признакам. - Санкт Петербург: Юридический Центр Пресс, 2002.
- 9) V. Dobrinioiu, N. Gonea, Cauze penale comentate. Partea specială, Ed. M.I., 1987.
- 10) Boroi Alexandru, Aspecte teoretice și practice privind infracțiunile de omor și lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte, București, Serviciul Editorial al Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” a Ministerul de Interne, 1995.
- 11) Boroi Alexandru - „Drept penal. Partea specială”, Ed. C.H. Beck, București, 2006.
- 12) Borodac A., Manual de drept penal. Partea special, Chișinău, 2004.
- 13) C. Filipaș A., Mitrache C., Instituții de drept penal. Ediția a II-a revizuită și adăugată, București, Editura Trei, 2003.
- 14) M. Avram, T. Popovici, V. Cobîșteanu, Avram M., Popovici T., Cobășneanu Vasile, *Cercetarea infracțiunilor contra persoanei.*, Chișinău: Ed. ARC, 2004.
- 15) V. Dobrinioiu, N. Cauze penale comentate. Partea specială, Ed. M.I., 1987.
- 16) Papadopol, Culegere de practică judiciară penală pe anii 1990,1991,1992, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, 1992 și 1993.

17) Борисов В.И., Куц В.Н. „Преступления против жизни и здоровья: вопросы квалификации”, Харьков 1995.

18) Столяренко Л.Д. Основы психологии. Издание 3-е, дополненное и переработанное. Серия: Учебники и Учебные пособия. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2000.

19) Nistoreanu Gh., Boroî Al. *Drept Penal. Partea Specială*. - București: ALL BECK, 2002.

20) Loghin O., Toader T. *Drept penal român. Partea specială*. Ediția a III-a. - București: Ed. „Șansa”, 1999.